

4.7.2012

Dnro 1467/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteri Anne Kumpula

VIRHEELLINEN MENETTELY LASTENSUOJELUTARPEEN SELVITTÄMISESSÄ

1 KANTELU

Kantelijat arvostelivat oikeusasiamiehelle 11.4.2011 saapuneessa kirjeessään ja 28.4.2011 saapuneessa lisäkirjeessään kunnan sosiaalitoimen menettelyä sen sijoitettua kantelijoiden kouluikäiset lapset kiireellisesti 7.12.2010 pahoinpitelyepäilyn vuoksi. Hallinto-oikeus katsoi 4.11.2011 antamassaan päätöksessä, että kiireelliset sijoituspäätökset olivat syntyneet virheellisessä järjestyksessä, koska kantelijoita ja heidän lapsiaan ei ollut kuultu lastensuojelulain edellyttämällä tavalla ennen kiireellistä sijoitusta.

Koska myös poliisi oli lopettanut asiassa aloitetun esitutinnan "ei aihetta epäillä" -ratkaisuun, koko kiireellinen sijoitus oli kantelijoiden mielestä toteutettu lainvastaisesti.

Kantelijat kertoivat myös, että lastensuojeluselvitys oli toteutettu väärin ja sen tekeminen oli kestänyt liian kauan. He totesivat muun muassa, että lapsia ei ollut kuultu selvitystä tehtäessä.

Kantelijat eivät myöskään olleet tyytyväisiä tapaan, jolla heidän lapsiaan oli kohdeltu sijaishuolto-paikassa. He kertoivat, että sosiaalitoimi oli ollut huolissaan vain lasten kertomasta, kotona tapahtuneesta kurituksesta, mutta ei ollut pyrkinyt selvittämään lasten kertomia kuritustapauksia koulussa ja sijaishuoltopaikassa.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumien taustaa

Kantelijoiden lapsi oli koulussa sattuneen tappelun jälkeen mennyt kouluterveydenhoitajalle 16.11.2010, jolloin terveydenhoitaja oli tiedustellut lapselta kuulumisia yleisellä tasolla. Lapsi oli kertonut, kuinka häntä kuritetaan kotona. Koulun terveydenhoitaja huolestui asiasta siinä määrin, että teki asiasta lastensuojeluilmoituksen.

Lastensuojeluilmoituksen vastaanottanut sosiaalityöntekijä tarkisti, että perhe ei ollut entuudestaan lastensuojelun asiakas, mutta havaitsi, että perheestä oli tehty jo kolme aikaisempaa nime-töntä lastensuojeluilmoitusta, joissa kaikissa kerrottiin perheessä ilmenneestä väkivallasta. Ilmoi-tuksissa kerrottiin sekä fyysisestä että henkisestä väkivallasta, joka kohdistui myös lapsiin.

Saaduista asiakirjoista ilmenee, että lapsella oli ilmennyt koulussa muun muassa levottomuutta ja pahanolontunteita. Lisäksi molemmat lapset kertoivat viranomaisille yhdenmukaisesti kodissaan kokemastaan pahoinpitelystä.

3.2

Tutkintapyynnön esittäminen poliisille

Kunnan sosiaalitoimi teki epäilyllä lasten pahoinpitelystä tutkintapyynnön poliisille 22.11.2010.

Lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilla on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapseen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa (Seksuaalirikoksista) rangaistavaksi säädettyä tekoa. Lastensuojelulain 25 d §:n 3 momentin mukaan lastensuojeluviranomaisen on salassapitoa koskevien säännösten estämättä ilmoitettava poliisille, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapseen on kasvuympäristösään kohdistettu rikoslain 21 luvussa (Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista) rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Sosiaalitoimi on voinut tehdä ilmoituksen poliisille, kun se on arvioinut, että kyseessä voi olla rikoslain 21 luvun 5 §:ssä tarkoitettu pahoinpitely, jonka enimmäisrangaistus on kaksi vuotta. Katson, että poliisille on voitu tehdä asiassa ilmoitus salassapitosäännösten estämättä.

3.3

Vanhempien ja lasten kuuleminen kiireellisen sijoituksen yhteydessä

Edellä kohdassa 3.1 kuvattujen tapahtumien perusteella pidän perusteltuna sitä, että kouluterveydenhoitajan tekemään lastensuojeluilmoitukseen perehdyttyään lastensuojelun sosiaalityöntekijä ryhtyi toimenpiteisiin asian pikaiseksi selvittämiseksi.

Tilanteessa olisi kuitenkin tullut huolehtia asianosaisten tiedonsaannista riittävällä tavalla ja antaa heille mahdollisuus tulla kuulluksi.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Suomen perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Lastensuojelulain 5 §:n mukaan lapselle on hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla turvattava oikeus saada tietoa häntä koskevassa lastensuojeluasiassa ja mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin.

Edelleen lastensuojelulain 20 §:n 1 momentin mukaan lastensuojelua toteutettaessa on selvitetävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin.

Lastensuojelulain 20 §:n 3 momentin mukaan lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain, jos selvittäminen vaarantaisi lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos se on muutoin ilmeisen tarpeetonta.

Lastensuojelulain 38 §:n mukaan, jos lapsi on lain 40 §:ssä mainitusta syystä välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa, hänet voidaan sijoittaa kiireellisesti perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka järjestää muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito ja huolto. Kiireellisestä sijoituksesta päättää 13 §:n 1 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija, jonka päätöksen perusteella kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan 30 päivää.

Lastensuojelulain 39 a §:n mukaan ennen lain 38 §:n 1 ja 4 momentissa ja 39 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kiireellistä sijoitusta koskevia päätöksiä on selvitettävä lapsen, vanhemman, huoltajan sekä muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön mielipide ja käsitys asiasta. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos selvittämisestä aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle.

Lapset oli sijoitettu kiireellisesti tilanteessa, jossa he molemmat olivat heidän koulullaan suoriteissa poliisin kuulustelussa kertoneet, että heitä pahoinpidellään fyysisesti kotona. Lapset oli viety suoraan koululta sijaishuoltopaikkaan.

Käsitykseni mukaan lastensuojelulain 39 a §:n mukaan sosiaalityöntekijän olisi tullut poliisin puhuttamisen jälkeen kertoa mahdollisimman selkeästi lapsille alkavasta sijoitusjaksosta ja sen syistä ja kuulla heitä asiassa.

Sosiaalityöntekijän olisi näkemykseni mukaan tullut olla yhteydessä välittömästi myös vanhempiin ja selvittää heille tapahtumien kulku ja perusteet kiireelliselle sijoittamiselle ja kuulla heitä asiassa. Tämän tehtävän siirtämistä yksinomaan poliisin vastuulle en pidä oikeana, koska kiireellinen sijoitus on sosiaaliviranomaisen toimenpide, josta tiedottaminen ei kuulu poliisille.

Lasten ja vanhempien mielipiteen ja käsityksen selvittäminen voidaan lastensuojelulain mukaan jättää tekemättä, jos selvittämisestä aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle.

Kiireellistä sijoittamista koskeviin päätöksiin 7.12.2010 ei ole kirjattu niitä syitä, joiden perusteella on harkittu, että vanhempia ei kuulla. Päätöksissä lukee, että ”vanhempien mielipidettä ei ole voitu selvittää asian kiireellisyyden vuoksi eikä asian ratkaisemista voida viivyttää”. Minulle antamassaan selvityksessä perusturvajohtaja toteaa, että ”sosiaalityöntekijä ei ilmoittanut vanhemmille sijoituksesta poliisin toivomuksesta, ettei poliisitutkinta häiriintyisi.” Päätöksessä ei kerrota, että kuuleminen oli jätetty tekemättä poliisin pyydettyä tätä tutkinnallisista syistä. Mielestäni tämä olisi tullut todeta kiireellisessä sijoituspäätöksessä. Poliisitutkintaan viitataan vasta seuraavana päivänä tehtyjen, yhteydenpidon rajoittamista koskevien päätösten perusteluissa.

Korostan, että sosiaaliviranomaisten tulee lastensuojelutehtäviä hoitaessaan noudattaa lastensuojelua koskevaa lainsäädäntöä. Kiireellinen sijoitus ja siihen liittyvä menettely, kuten asianosaisten kuuleminen, on pidettävä erillään poliisitutkinnasta. Poliisilla ei ole toimivaltaa päättää lastensuojelutoimenpiteistä tai ohjata niiden toteuttamista. Kiireellisen sijoituksen perusteena ei voi koskaan olla yksinomaan esimerkiksi esitutinnan turvaaminen.

Hallinto-oikeus oli ratkaisussaan 1.4.2011 todennut, että lapset olivat kiireellisestä sijoituksesta päätettäessä olleet koulussa eivätkä he siten olleet välittömässä vaarassa tai välittömän sairaanhoidon tarpeessa. Tilanne ei muutoinkaan ollut hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan sellainen, etteikö vanhempien ja lasten mielipidettä olisi voitu selvittää ennen päätösten tekemistä ja ennen lasten viemistä sijaishuoltoon. Hallinto-oikeus kumosi sijoituspäätökset katsoen että ne olivat syntyneet virheellisessä järjestyksessä ja olivat siten lainvastaisia.

Koska kiireellistä sijoitusta koskeva asia on käsitelty hallinto-oikeudessa, asia ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

3.4

Lasten huolenpito kiireellisen sijoituksen aikana

Olen perehtynyt lapsia koskeviin, sijaishuoltopaikan asiakasmuistiinpanoihin ja siellä pidetyistä verkostopalavereista tehtyihin muistiinpanoihin sekä sijaishuoltopaikan johtajan kantelijoille annettiin kirjallisiin vastauksiin lasten sijoitusajasta.

Kantelijat ilmaisivat tyytymättömyytensä siihen, että kiireellisen sijoituksen yhteydessä lasten koulukirjoja ei otettu mukaan sijoituspaikkaan. Kantelijoiden mielestä lapsilla täytyi olla mahdollisuus koulunkäyntiin myös sijoitusaikana.

Saamastani selvityksestä ilmenee, että sijoituksen jälkeen koulua oli ennen alkavia joululomia kaksi tehollista viikkoa. Koulun opettajat toimittivat lapsille päivän koulutehtävät suoritettavaksi sijoituspaikkaan, jossa ohjaajat opastivat lapsia koulun ohjeiden mukaisesti. Asiakirjamerkinnöistä ei ilmene, että läksyjenteossa olisi ollut sijoitusaikana ongelmia. Tarkoitus oli ollut, että jos sijoitusta olisi jatkettu, lapset olisivat siirtyneet kevätlukukauden alussa uuteen kouluun.

Kantelijoiden mielestä sijoituspaikan henkilökunta oli toiminut vastoin lastensuojelulakia, kun se oli vienyt lapsen lääkärintarkastukseen hänen valitettuaan nenäänsä ja kertoessaan isänsä kiskoneen hänet nenästä kiinni pitäen kotonaan huoneesta toiseen. Kantelijoiden näkemyksen mukaan lääkärille meno olisi vaatinut hallinto-oikeuden päätöksen, ja kantelussa viitataan tässä yhteydessä lastensuojelulain 28 §:ään.

Mainitussa lainkohdassa säädetään hallinto-oikeuden luvasta sellaiseen lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi välttämättömään lääkärin tai muun asiantuntijan tutkimukseen, johon huoltaja ei anna lupaa. Lain esitöiden mukaan (HE 252/2006 vp.) säännös on tarkoitettu lastensuojeluviranomaisille keinoksi selvittää lapsen tilanne silloin, kun työskentely ei muutoin ole lainkaan päässyt alkamaan, vaikka lapsen etu sitä vaatisi.

Nyt ei ole ollut kyse lastensuojelulain 28 §:ssä tarkoitettusta toimenpiteestä, vaan jo sijoitettuna olleen lapsen terveydenhoidosta. Lastensuojelulain 51 §:n mukaan sijaishuoltoon sijoittamisen yhteydessä lapsen terveydentila on tutkittava, ellei terveydentilaa ole ollut mahdollista tutkia aikaisemmin tai muusta syystä ei ole käytettävissä riittäviä tietoja lapsen hoidon järjestämiseksi sijaishuollon aikana. Asiassa noudatettu menettely ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Kantelijat kertoivat myös, että sijaishuoltopaikan hoitaja oli kiskonut lapsen väkisin omaan huoneeseensa niin, että hän oli satuttanut jalkansa.

Asiaa on selvitelty sijaishuoltopaikan henkilökunnan toimesta. Sijaishuoltopaikan johtajan kantelijoille osoittamassa kirjeessä 1.2.2011 kerrotaan, että lapsi on jouduttu muutaman kerran ohjaamaan kädestä pitäen huoneeseensa, mutta mahdollinen jalan satuttaminen ei ole tullut tässä yhteydessä esille.

Olen näin ollen saanut tapahtumista ristiriitaista selvitystä. Käytössäni olevin keinoin minun ei ole mahdollista saada asiassa enempää selvitystä. Tämä vuoksi asia ei anna aiheutta toimenpiteisiini.

3.5

Lastensuojelutarpeen selvittäminen

3.5.1

Oikeusohjeet

Lastensuojelulain 26 §:n mukaan lastensuojeluasia tulee vireille hakemuksesta tai kun sosiaalityöntekijä tai muu lastensuojelun työntekijä on vastaanottanut pyynnön lastensuojelutarpeen arvioimiseksi tai lastensuojeluilmoituksen, taikka saanut muutoin tietää mahdollisesti lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta.

Lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi sosiaalityöntekijän on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen tai vastaavan yhteydenoton vastaanottamisesta ratkaistava, onko asian vireille tulon johdosta ryhdyttävä lastensuojelulain 27 §:ssä tarkoitetun lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen vai onko asia selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin.

Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun 1 momentissa tarkoitetun lastensuojeluasian vireille tulon johdosta ryhdytään kiireellisesti lastensuojelutoimenpiteisiin tai päätetään tehdä lastensuojelutarpeen selvitys. Sosiaalityöntekijän on tehtävä lastensuojelun asiakkuuden alkamisesta merkintä lasta koskeviin lastensuojeluasiakirjoihin sekä ilmoitettava siitä välittömästi huoltajalle ja lapselle ottaen kuitenkin huomioon, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Lastensuojelulain 27 §:n mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on tehtävä selvitys lapsen tilanteesta. Selvityksessä arvioidaan lapsen kasvuolosuhteita, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sekä lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Selvitys tehdään kyseessä olevan tapauksen olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa. Selvityksen tekemiseksi sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa olla yhteydessä lapselle läheisiin henkilöihin sekä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin siten kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 16 ja 17 §:ssä säädetään.

Selvitys on tehtävä lastensuojelulain 27 §:n 2 momentin mukaan ilman aiheetonta viivytystä. Sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta. Huoltajalle ja lapselle on ilmoitettava selvityksen valmistuttua lastensuojelun asiakkuuden jatkumisesta. Samaten on ilmoitettava asiakkuuden päättymisestä kuitenkin ottaen huomioon, mitä

asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 11 §:ssä säädetään. Asiakkuus päättyy, mikäli selvitys ei anna aihetta lastensuojelutoimenpiteisiin.

3.5.2

Lasten kuuleminen

Lasten kuulemista koskevien oikeusohjeiden osalta viitataan edellä kohdassa 3.3. todettuun.

Lastensuojelutarpeen selvityksen tekivät kunnan silloinen perusturvajohtaja ja sosiaalityöntekijä.

Lapsia oli tavattu selvitystä tehtäessä yhden kerran kotikäynnillä 7.1.2011, jolloin paikalla olivat myös vanhemmat. Selvityksen tekijät eivät kuulleet lapsia lastensuojelutarpeen selvitystä tehtäessä lainkaan yksin.

Perusturvajohtaja kertoi minulle antamassaan selvityksessä, että heti lastensuojelutarpeen selvityksen tekemisen alussa oli ollut ilmeistä, että lasten perushoitoon ja huolenpitoon tai kodin ai-neellisiin olosuhteisiin ei tarvinnut keskittyä. Keskeistä oli tarkastella kasvatuksen ja kurinpidon kysymyksiä. Lasten kanssa oli keskusteltu useaan otteeseen eri yhteyksissä lastensuojeluasiakkuuteen johtaneista syistä. Lapset olivat kertoneet tapahtumista kouluterveydenhoitajalle, poliisille ja sijoituspaikan työntekijöille. Lastensuojelutarpeen selvityksen tekijät eivät saamani selvityksen mukaan olleet halunneet uusina ihmisinä tungetella lasten elämään puhumaan asioista, joista lapset olivat joutuneet puhumaan jo monien aikuisten kanssa. Lapsia haluttiin vaikeassa tilanteessa kuormittaa niin vähän kuin mahdollista.

Lapsen oikeus tulla kuulluksi itseään koskevassa asiassa on lapsen keskeinen perusoikeus. Lastensuojelulain 20 §:n 3 momentin mukaan lapsen mielipide voidaan kuitenkin jättää selvittämättä, jos selvittäminen vaarantaisi lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos se on muutoin ilmeisen tarpeetonta.

Tässä tapauksessa lapsia oli kuultu jo useaan otteeseen kiireelliseen sijoitukseen johtaneista tapahtumista. Näin ollen katson, että sosiaaliviranomaiset ovat voineet harkita, onko ollut lasten hyvinvointi huomioon ottaen tarpeellista puhuttaa heitä asiasta vielä lastensuojelutarpeen selvittämisen yhteydessä. Katson, että sosiaaliviranomaiset eivät ole tässä ylittäneet harkintavaltaansa.

3.5.3

Lastensuojelutarpeen selvityksen viivästyminen

Kouluterveydenhoitajan tekemä lastensuojeluilmoitus johti kiireelliseen sijoitukseen 7.12.2010. Tämä on se ajankohta, josta lasketaan määräaika korkeintaan kolme kuukautta kestäväälle lastensuojelun selvitykselle. Selvitys valmistui vasta huhtikuun alussa 2011, eli sen tekeminen kesti noin neljä kuukautta.

Minulle ei ole toimitettu lastensuojelutarpeen selvityksen lopullista versiota, joten sen tarkka valmistumispäivä ei ole tiedossani. Valmistelun loppuvaiheesta on maininta asiakaskertomuksessa 7.4.2011, jolloin todetaan, että vanhemmat ovat halunneet vielä joitakin muutoksia selvityksen yhteenvetoon. Perusturvajohtajan selvityksen mukaan vanhemmat toimittivat oman kannanottonsa 29.4.2011 mennessä.

Saamani selvityksen mukaan lastensuojelutarpeen selvityksen tekeminen kesti pitkään muun muassa siksi, että kunnan sosiaalityön resurssi oli tavallista vähäisempi sosiaalityöntekijän pitkän sairausloman takia.

Katson, että kunnan sosiaalitoimi oli toiminut lainvastaisesti, kun lastensuojelun tarpeen selvitystä ei ollut tehty lastensuojelulain 27 §:ssä säädetyllä tavoin viivytyksettä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Säännös velvoittaa viranomaisia pyrkimään kaikissa käsittelemissään asioissa mahdollisimman joutuisaan käsittelyyn. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Perusoikeusuudistusta koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 309/1993) todetaan, että taloudellisten voimavarojen kohdentaminen kuuluu niihin keskeisiin keinoihin, joilla julkisen vallan tulee toteuttaa perustuslain säännöksessä tarkoitettu turvaamisvelvollisuutensa.

Kunta ei näin ollen voi vedota resurssien puutteeseen, jos kuntalaisen perusoikeuksia turvaavien työtehtävien suorittaminen viivästyy kunnassa lainvastaisesti. Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Taloudellisten voimavarojen oikea kohdentaminen kuuluu niihin keskeisiin keinoihin, joilla julkisen vallan tulee toteuttaa tämä velvollisuutensa. Kunnan henkilökunnan määrän tulee vastata sen lakisäätteisiä työtehtäviä.

Kiinnitän kunnan sosiaalitoimen huomiota siihen, että lastensuojelutarpeen selvitysten tekeminen on resursoitava niin, että selvitykset voidaan antaa lastensuojelulaissa säädetyssä määräajassa. Lastensuojelutehtävien asianmukaisen hoitamisen turvaamiseksi tulee huolehtia siitä, että myös pitkien sairauslomien aikana palvelut voidaan hoitaa lainmukaisesti.

3.6

Perheen lastensuojeluasiakkuudesta

Lastensuojelulain 26 §:n mukaan lastensuojeluasia tulee vireille hakemuksesta tai kun sosiaalityöntekijä tai muu lastensuojelun työntekijä on vastaanottanut lastensuojeluilmoituksen taikka saanut muutoin tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta.

Lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi sosiaalityöntekijän on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen tai vastaavan yhteydenoton vastaanottamisesta ratkaistava, onko sen johdosta ryhdyttävä 27 §:ssä tarkoitetun lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen, vai onko ilmoitus selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin.

Perusturvajohtajan antaman selvityksen mukaan perhe ei ollut lastensuojelun asiakkaana eikä sosiaalitoimella ollut perheestä tietoja lukuun ottamatta vuosina 2004, 2006 ja 2008 tehtyjä lastensuojeluilmoituksia, jotka eivät olleet johtaneet lastensuojelun asiakkuuteen. Selvityksessä kerrottiin, että kantelijat eivät olleet ennen tässä päätöksessä käsiteltyjä tapahtumia olleet sosiaalitoimen tai lastensuojelun kanssa tekemisissä lastensa ongelmia koskien.

Ainakin vuonna 2008 tehdyn lastensuojeluilmoituksen johdosta kantelijat oli kutsuttu keskustelemaan kunnan sosiaalitoimistolle. Saamani selvityksen mukaan asian käsittelystä perheen kanssa ei tehty tuolloin mitään kirjauksia. Kunnan sosiaalitoimen työntekijät eivät myöskään voineet enää muun muassa henkilöstövaihdosten vuoksi selvittää, kuinka ilmoituksia oli perheen kanssa käsitelty.

Vuonna 2008 voimassa olleen lastensuojelulain 25 §:n 4 momentin mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on pidettävä rekisteriä lastensuojeluilmoituksista ja niiden sisällöstä. Vastaava säännös on nykyisin lastensuojelulain 25 b §:ssä.

Rekisterin tietosisällöstä olisi mielestäni hyvä ilmetä, mihin toimenpiteisiin ilmoituksen johdosta on ryhdytty, mitä selvitystyötä on tehty ja millä perusteella lastensuojeluilmoituksen ei ole katsottu johtaneen asiakkuuden syntymiseen.

Näkemykseni mukaan kunnan lastensuojeluviranomaisten olisi tullut kirjata lastensuojeluilmoitusten johdosta tehdyt selvitykset ja käydyt keskustelut. Lastensuojelun sosiaalityöntekijän on tullut ratkaista, onko ilmoituksen johdosta pitänyt ryhtyä lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen, vai onko ilmoitus selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin. Asiassa on ilmeisesti harkittu, ettei ilmoitus anna aihetta toimenpiteisiin. Perustelut tälle ratkaisulle olisi ollut hyvä kirjata ja tallentaa lastensuojeluilmoituksista pidettävään rekisteriin.

Lastensuojeluasiakkuus päätettiin kunnan perusturvajohtajan kertoman mukaan 26.5.2011, kun vanhemmat eivät olleet siihen mennessä olleet yhteydessä sosiaalitoimeen lasten palvelujen tiimoilta. Tältä osin totean, että lastensuojeluviranomaiset eivät voi asiakkuutta arvioidessaan jättää ratkaisua yksinomaan vanhempien toiminnan varaan. Jos sosiaalitoimella on ollut edelleen huoli lapsista, heidän on tullut seurata lasten tilannetta. Asian arvioinnissa on merkitystä myös sillä, että lastensuojeluasiakkuuden päättyessä lasten pahoinpitelyä koskeva oikeusprosessi oli ollut kesken.

Koska asiassa ei lastensuojeluasiakkuuden alkamisen ja päättymisen osalta ole pyydetty kunnan sosiaalitoimelta nimenomaista selvitystä, tyydyn saattamaan edellä toteamani näkemykset kunnan sosiaalitoimen tietoon, ja kiinnittämään sosiaalitoimen huomiota siihen, että lastensuojelutyön tulee olla suunnitelmallista ja pitkäjänteistä, ja perustua lapsen edun perusteella tehtyihin ratkaisuihin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3., 3.5 ja 3.6 esittämäni käsitykset kunnan menettelyn lainvastaisuudesta tai virheellisyydestä kunnan perusturvajohtajan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

- - -